

Наукова школа професора Миколи Ілліча Лактіонова

*ЛАКТИОНОВ Микола Ілліч
(1926-2007 рр.)*

Значення наукової школи Лактіонова

Актуальність

Наукова школа М. І. Лактіонова відіграла ключову роль у розвитку вітчизняного ґрунтознавства, поєднуючи класичні докучаєвські традиції із сучасними підходами до оцінки та охорони ґрунтових ресурсів.

Розвиток ґрунтознавства в Україні тісно пов'язаний із діяльністю провідних наукових шкіл у вищих аграрних закладах. Школа професора Лактіонова стала однією з найвагоміших, її становлення відображає еволюцію науки про ґрунти.

Внесок школи полягає у підготовці фахівців-ґрунтознавців, розвитку теоретичних і прикладних аспектів науки та формуванні світогляду кількох поколінь учених аграрної сфери.

Становлення наукової школи

Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва є одним із найстаріших центрів аграрної освіти і науки в Україні. Кафедра ґрунтознавства з моменту заснування орієнтувалася на ідеї генетичного ґрунтознавства, закладені В. В. Докучаєвим.

Період становлення школи припав на час активного розвитку аграрної науки, коли особливої уваги потребували питання підвищення родючості ґрунтів, їх агроекологічної оцінки та адаптації землеробства до природних умов Лісостепу і Степу України. У цих умовах наукові ідеї Миколи Ілліча Лактіонова виявилися надзвичайно затребуваними.

Провідні напрями досліджень

Наукові інтереси професора М. І. Лактіонова зосереджувалися на вивченні органічної частини ґрунту, насамперед гумусу, як ключового чинника ґрунтоутворення та родючості. Розвиваючи ідеї О. Н. Соколовського, він сформував власну наукову школу дослідників гумусу ґрунтів.

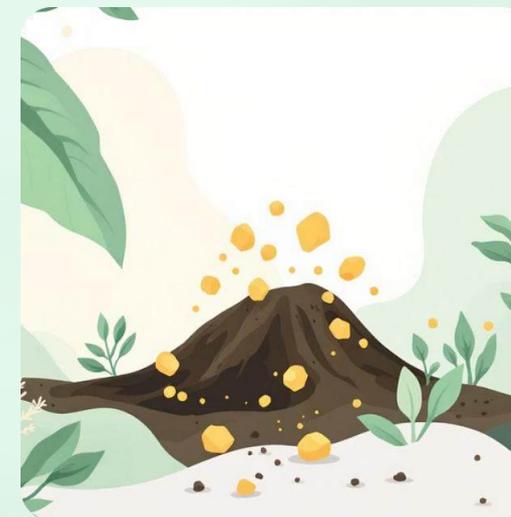
Гумус як полідисперсна система

Дослідження гумусу ґрунтів та трансформації органічних колоїдів у чорноземах

Методи фракціювання

Розроблення методів фракціювання активного гумусу із застосуванням паперової хроматографії

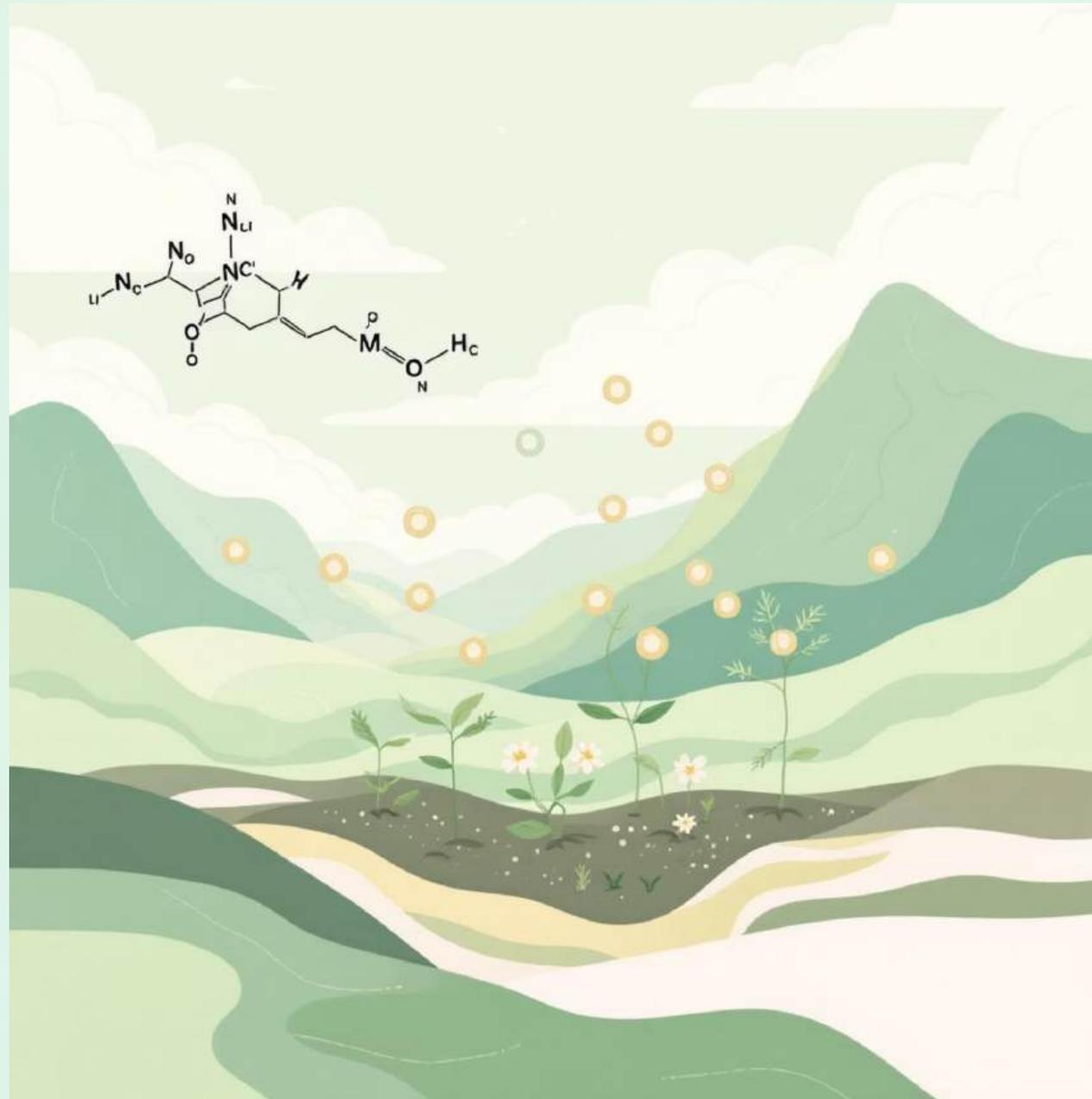

Взаємодія компонентів

Вивчення взаємодії гумусових речовин із мінеральними компонентами ґрунту

Наукові здобутки школи

Незворотна взаємодія

Відкрито раніше невідоме явище незворотної взаємодії негативно заряджених сольових форм гумусових речовин з негативно зарядженими мінеральними часточками ґрунту

Нові уявлення

Сформульовано нові уявлення про гумати, гумінові кислоти, будову ґрунтового колоїдного вбирного комплексу та міцел гумусу як поверхнево-активних колоїдних систем

Методологічні принципи школи

Системний підхід

Базування на принципах системного та генетичного підходів до вивчення ґрунтів

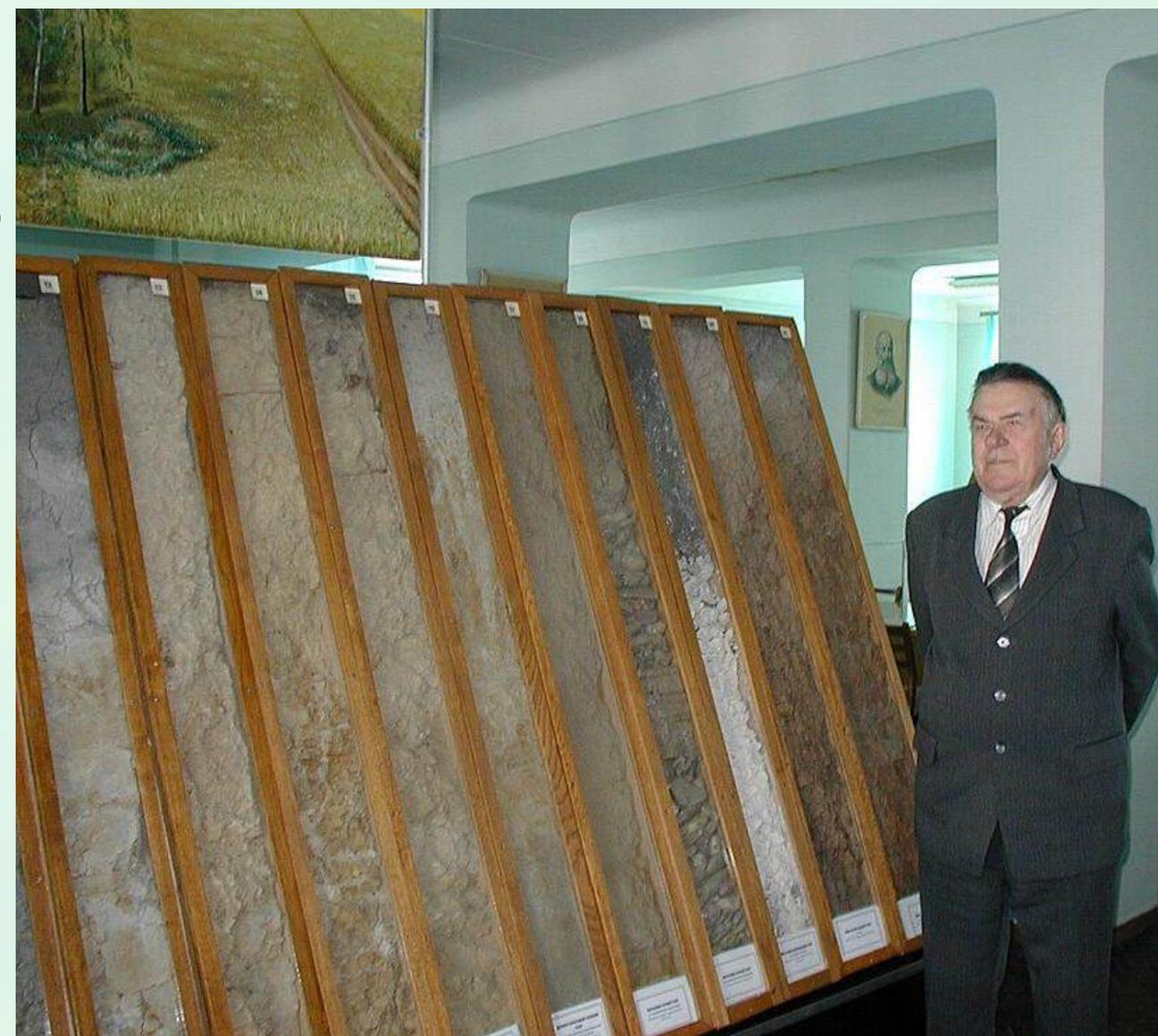
Комплексні методи

Поєднання польових, лабораторних і аналітичних методів дослідження

Сучасні інструменти

Поєднання класичних методів з сучасними інструментальними та статистичними підходами

Педагогічна діяльність та наукові праці

150+

Наукових праць

Опубліковано професором

10

Навчальних посібників

З агрономічного ґрунтознавства

14

Дисертацій

Підготовлено під керівництвом

Професор М. І. Лактіонов протягом багатьох років викладав курс «Агрономічне ґрунтознавство» студентам факультету агрохімії та ґрунтознавства. Його педагогічна діяльність вирізнялася високим науковим рівнем, чіткою логікою викладу та орієнтацією на формування цілісного уявлення про ґрунт.

Найвідомішими працями є «Лабораторний практикум з ґрунтознавства», «Гумус – природна дисперсна система», «Рекомендації з контролю за гумусовим станом орних чорноземів» та навчальний посібник «Агроґрунтознавство».

НАУКОВА ШКОЛА ПРОФЕСОРА ЛАКТІОНОВА МИКОЛИ ІЛІЧА

Географія наукової школи

Під науковим керівництвом М. І. Лактіонова було підготовлено та захищено 14 кандидатських і докторських дисертацій, зокрема сім – здобувачами з країн далекого зарубіжжя. Це свідчить про міжнародне визнання наукової школи та її авторитет у світовому ґрунтознавстві.

Південний В'єтнам (1983)

Конг Зоан Шат —
дослідження
гумусового стану
ґрунтів

Нігерія (1986)

Якуб Басорун —
комплексне вивчення
гумусового стану
ґрунтів

Мадагаскар та Бенін (1990-ті)

Жан Хівель Ризикі,
Давід Азоклі, Жан-П'єр
Олодо — дослідження
фізико-хімічних
властивостей ґрунтів

Еволюція наукових досліджень

1980-ті роки

Початок міжнародних досліджень. В. В. Дегтярьов (1987) — порівняльні дослідження гумусу під впливом сільськогосподарського використання

1

2000-ні роки

О. Ю. Чекар (2001) — роль гумусу в стабілізації ґрунтових процесів у типових чорноземах Лівобережного Лісостепу України

3

1990-ті роки

О. В. Золотун (1989) — використання лесових відкладів для меліорації. І. В. Карпенко (1990) — вплив систем обробітку на еродовані чорноземи

2

2010-ті роки

В. В. Дегтярьов (2010) — докторська дисертація з колоїдно-хімічної характеристики чорноземів. С. В. Крохін (2012) — кандидатська дисертація екологічна оцінка за показниками гумусового режиму

4

Спадщина наукової школи

Значущість

Наукова школа професора Лактіонова є значущим явищем у розвитку вітчизняного ґрунтознавства

Спадкоємність

Характеризується спадкоємністю, широкою географією досліджень і здатністю адаптувати класичні підходи до сучасних викликів

Практичне застосування

Наукові напрацювання знайшли широке застосування у практиці землеробства та охороні земель

Майбутнє

Досвід і спадщина школи мають важливе значення для сталого використання ґрунтових ресурсів України

Дякую за увагу!

